

Asia: VN/3049/2021

Lausuntopyyntö opettajarekisteriä ja opettajatiedonkeruuta koskevasta selvityksestä

Lausunnonantajan lausunto opettajarekisteriä ja opettajatiedonkeruuta koskevasta selvityksestä

1) Opettajarekisterin hyödyt ja käyttötarkoitukset: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisterin tuottamiin hyötyihin ja rekisterin käyttötarkoituksiin. Onko rekisterin hyödyt ja käyttötarkoitukset kuvattu selvitysraportissa onnistuneesti ja eri tahojen tarpeet ja näkökulmat huomioiden? (Ks. raportin luku 6, osin myös luku 7).

Nykymuotoisen tiedonkeruun haitat tuodaan hyvin esille. Nykyisellä kyselyllä saatujen vastausten heikko kattavuus johtaa vääristymään vastausten osalta. Luotettava ja kattava tieto olisi tutkimuksen kannalta ensiarvoisen tärkeää, jotta tiedon perusteella voitaisiin tehdä luotettavia johtopäätöksiä ja tietoon perustuvia ratkaisuja. Rekisterin hyötynä nähdään mahdollisuus laadukkaaseen ja kattavaan tietovarantoon. Hyödyt ja rekisterin käyttötarkoitus kuvattu hyvin mm. luotettavan tilastoinnin, seurannan, ennakoinnin, tutkimuksen näkökulmasta ja tiedon hyödynnettävyyden näkökulmasta. Tulisi kuitenkin vielä selkeämmin tuoda esille koulutuksen järjestäjälle ja työnantajalle tulevaa hyötyä esim. saako jatkossa rekisterin kautta opettajien kelpoisuustiedot ja mitkä toiminnot ovat mukana jo alkuvaiheessa ja mitkä toiminnot tulevat vasta myöhemmissä kehitysvaiheissa mukaan.

2) Opettajarekisteriin liittyvät haasteet: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisteriin liittyviin haasteisiin. Onko opettajarekisteriin ja sen perustamiseen liittyvä haasteet huomioitu selvityksessä onnistuneesti? (Ks. osin luvut 6, 8 ja 9)

Opettajarekisteriin liittyen on todettu, että rekisterin hyöty nykyiseen kyselyyn pohjautuvaan tiedonkeruuseen verrattuna liittyy pitkälti siihen, että nykyisellä kyselyllä ei tietoa ole saatu kattavasti eikä tieto ole ollut kaikilta osin luotettavaa. Rekisterin osalta on todettu, että vanhoja tietoja ei ole takautuvasti saatavilla Virta-tietovarannosta. Ehdotuksena on, että rekisteriin kerättäisiin myös tiedot työhistoriasta silloin, kun henkilötiedot viedään rekisteriin ensimmäistä kertaa. Kunnilla ei ole olemassa aikaisempia tietoja ja historiatietojen kerääminen olisi uusi tehtävä. Esityksessä todetaan, että Varda- ja KOSKI- tiedonkeruuta ei ole myöskään korvattu koulutuksen järjestäjille eikä nyt ole siksi arveltu olevan tarvetta korvata kuluja tiedonkeruusta tähänkään rekisteriin liittyen. Varhaiskasvatuksen tietovaranto Varda on ollut varsin työllistävä ja lisäksi se on

vaatinut järjestelmämuutoksia kaupungin järjestelmiin. Vardan käyttöönotto Espoossa maksoi n. 100 000€ ja vei runsaasti työaika. Tietojen oikeellisuuden tarkistaminen ja kerääminen on suuri työ ja erittäin tärkeä ja erillinen työvaihe, joka tulee asianmukaisesti resursoida työntäjille tai antaa tehtäväksi jollekin muulle erilliselle toimijalle, joka kerää opettajien historiatiedot. Resursseja tulee varata tietojen keräämisen, tarkistamisen ja tallentamisen lisäksi myös opetuksen järjestäjien tietojärjestelmien yhteensovittamiselle tietorekisterin kanssa, jotta tiedonsiirto on myöhemmin mahdollista automaattisesti. Tätä työvaihetta ei selvityksessä ole myöskään lainkaan esitetty resursoitavaksi.

Rekisteri itsesään on mahdollista perustaa, mutta nyt esityksessä on huomioitu vain alustan rakentamiseen tarvittava rahallinen ja ajallinen resurssi sekä paikallisten toimijoiden ohjaukseen ja koulutukseen varattava resurssi. Tyhjä rekisteri ei vielä tuo hyötyä eli kustannuksiin tulee laskea myös tietovarannon keräämiseen ja tietojen automaattisen syötön rakentamiseen tarvittavat resurssit, jotta on mahdollista arvioida ovatko hyödyt niin suuret, että sen aiheuttamat kustannukset ollaan kansallisesti valmiita maksamaan ja rekisteri halutaan toteuttaa. Tiedon saanti työnantajan nykyjärjestelmistä olisi haaste ja edellyttäisi HR-järjestelmän kehittämistä. Nykyisellään järjestelmästä ei ole saatavilla kaikkia selvityksessä kuvattuja tietoja esim. täydennyskoulutustiedot, äidinkieli, opetettavat aineet, opetustunnit ja kelpoisuus. Espoon viimeisen järjestelmämuutoksen vuoksi työnantaja ei välttämättä saa takautuvaa tietoa henkilöistä. Tulisi myös ratkaista miten järjestetään muiden palvelutuottajien tiedonkeruu esim. vuokratyövoima. Osaamisen kehittämisen näkökulmasta täydennyskoulutus on vain yksi osaamisen kehittämisen muoto ja oppimista tapahtuu työssä oppimalla/työpaikoilla, verkostoissa, itsearviointien, coaching ym. muilla metodeilla. Työtehtävien tietojen tarkkuustasoa tulee tarkentaa ja tulee pohtia, että edellyttääkö se toimenpiteitä työnantajalta tiedonkeräämiseen. Opettajien liikkuvuus ja urapolut, osallistuminen opettajatutorointiin, vaihtoon, kouluttautuminen mentoriksi, mentorina toimiminen ja asiantuntijavaihtoon myös työnantajalta järjestelmää, jota tällä hetkellä ei ole olemassa.

3) Opettajarekisterin kohderyhmät ja vaiheittainen eteneminen: Pyydämme kommentteja raportissa esitettyihin opettajarekisterin kohderyhmiin ja vaiheittaiseen etenemiseen. Jos opettajarekisteri perustetaan, mitkä kohderyhmät opettajarekisterin tulisi kattaa, mitä koulutusasteita sen tulisi koskea? Miksi? Onko selvityksessä esitetty opettajarekisterin perustamisen vaiheistaminen tarkoituksenmukaista? (Ks. luku 7)

Kohderyhmät ja vaiheistaminen on selvityksessä perusteltu ja kuvattu loogisesti.

4) Opettajarekisterin sisällöt: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisterin sisältöihin. Mitä tietoja rekisterin tulisi kattaa? (Ks. luku 7.3)

Uusien tietojen osalta on selkeästi kuvattu, että opettajien kelpoisuus-, tutkinto- ja opintosuoritustiedot tulisivat Virta-tietovarannosta ja henkilöstötasoiset tiedot ja tehtävätiedot tulisivat rajapinnan kautta työnantajan järjestelmästä. Rekisterisi linkittyisi myös ehdotuksen mukaan KOSKI-tietovarantoon, jolloin opettajan tiedot voisi yhdistää luokka- ja ryhmätietoihin. Lisäksi ehdotetaan, että tiedot myös ei-tutkintoon johtavasta koulutuksesta voitaisiin kerätä opettajista KOSKI-tietovarantoon tai uuteen opettajatietorekisteriin. Näiden tietovarannon laajennusten hyötyä ja käyttöä ei avata riittävästi. Nyt jää epäselväksi onko ajatus, että tietoa hyödynnettäisiin paikallisesti vai valtakunnallisesti esim. resurssien jaossa.

Selvityksessä esitetään, että rekisterille määritellään ”nollavuosi”, mutta esitetään lisäksi historiatietojen keräämistä, vaikka tietoja ei ole saatavilla esim. Virta-tietovarannosta. Mikäli rekisteriin aletaan kerätä tietoja sen valmistuttua tulevaisuusorientoituneesti niin kustannukset, työmäärä ja hyöty ovat suuruudeltaan erilaiset kuin mikäli halutaan kerätä myös aikaisemmat tiedot. Näiden vaihtoehtojen erot hyötyjen ja kustannusten osalta tulisi määritellä selkeämmin.

5) Opettajarekisteriin liittyvät tiedonsaantioikeudet ja tietosuojakysymykset: Pyydämme kommentteja opettajarekisteriin liittyviin tiedonsaantioikeuksiin ja tietosuojakysymyksiin. Pitäisikö opettajarekisterin tietojen saatavuus organisoida jotenkin toisin kuin mitä selvityksessä esitetään? (Ks. erityisesti luku 9.5; osin myös muut luvun 9 alaluvut)

Olisi tärkeää, että rekisteristä olisi hyötyä monelle toimijalla. Tiedonsaantia oli kuvattu hyvin ja ehdotuksena oli kannatettavaa, että opettajille itsellään olisi mahdollisuus käyttää rekisteriin koottuja tietojaan hyödyksi esimerkiksi työhaussa. Koulutuksenjärjestäjällä tulisi olla mahdollisuus kaiken tiedon käyttöön lainsäädäntö huomioiden.

6) Opettajarekisterin kustannukset: Pyydämme kommentteja rekisterin perustamiseen ja ylläpitoon liittyviin kustannuksiin. Onko opettajarekisterin kustannukset kuvattu selvityksessä onnistuneesti? Millaisia selvityksen ulkopuolelle jääneitä kustannuksia opettajarekisterin perustamisesta ja ylläpidosta voi aiheutua? (Ks. pääasiassa luku 8.1)

Tiedonkeruusta syntyviä kustannuksia koulutuksen järjestäjälle ja paikallisella tasolla vaadittavaa tiedonkeruun automatisoinnin kustannuksia ei ole arvioitu eikä esitetty korvattavaksi kunnille tai koulutuksen järjestäjille. Mielestämme uuteen rekisteriin liittyvät kustannuksen koulutuksen järjestäjille tulisi korvata täysimääräisesti.

Espoon HR-järjestelmästä ei ole tällä hetkellä saatavilla esityksessä kuvattuja tietoja. Tietojen saaminen edellyttää HR-järjestelmän kehittämistä, josta syntyy kustannuksia työnantajalle. Lisäksi työantajan manuaalisen tiedon keräämisen käytettävät henkilöstöresurssien palkkakustannukset puuttuvat (tiedon keräämiseen käytettävät resurssit ja kustannukset). Työnantajan työajan kohdentaminen manuaalisen tiedon keräämiseen syö aikaresurssia muulta työltä, joten on huomioitava myös välilliset kustannukset.

7) Vaihtoehdot rekisteripohjaiselle tiedonkeruulle: Pyydämme kommentteja vaihtoehtoista rekisteripohjaiselle tiedonkeruulle. Onko esityksessä huomioitu riittävän kattavasti muut vaihtoehtoiset tavat tiedonkeruulle? Olisiko selvityksessä esitetylle opettajarekisterille toimivaa vaihtoehtoa, joka tuottaisi tarvittavaa tietoa opettajista? Miten nykyistä kolmen vuoden välein toteutettavaa opettajatiedonkeruuta tulisi kehittää nykyisiä ja tulevia tietotarpeita vastaavaksi? (Ks. pääasiassa luku 8.3, myös 3.4)

Selvityksessä on huomioitu vaihtoehtoiset tavat ja todettu niihin tehtävät muutokset halutun laadun takaamiseksi riittämättömiksi. Nykymuotoinen kyselyyn perustuva tiedonkeruu todettiin tilastollisesti harhaiseksi ja riittämättömäksi eli nykymuotoisena se ei ole toimiva. Nykyisen kyselytutkimuksen selkeästi haittaava tekijä oli se, että kaksivaiheinen kysely toteutettiin kahden eri lukuvuoden aikana. Kyselyn pohjatiedot ja opettajien yhteystiedot kysyttiin ensimmäisessä vaiheessa

ja kyselyn toisessa vaiheessa kesän jälkeen kyselyyn vastasivat opettajat. Mikäli kysely toteutettaisiin kokonaisuudessaan yhden lukuvuoden aikana se antaisi todennäköisesti luotettavampaa tietoa.

8) Muut mahdolliset huomiot opettajarekisteriselvitykseen liittyen

Miten kuntaliiton ylläpitämä Kouluikkuna.fi palvelu suhteutuu suunniteltuun rekisteriin? Kouluikkuna on kuntien ja Kuntaliiton yhdessä kehittämä esiopetuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen vertailutietokanta, jossa kustannustietojen lisäksi Kouluikkunasta saa tietoja mm. opetusryhmäkoosta, vähimmäistuntimääristä, opettajien kelpoisuuksista ja avustajien sekä oppilas- ja opiskelijahuoltohenkilöstön määristä, kouluverkon laajuudesta, kiinteistöjen ylläpidosta. Kouluikkunassa on suuri joukko tunnuslukuja, joita ei löydy muista tietokannoista.

9) Kannatatteko selvityksessä kuvatun opettajarekisterin perustamista?

Kyllä, alla kuvatuilla muutoksilla [Mikäli rekisterin perustamiseen, käyttöönottoon ja toimintaan liittyvät kustannukset korvataan täysimääräisesti koulutuksen järjestäjille.]

Plosila Riina
Espoon kaupunki, kasvun ja oppimisen toimiala